

การบริหารสถานศึกษาตามหลักภavana 4 ของผู้บริหารโรงเรียน
พระปริยัติธรรมสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา เขต 7*

THE ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS ACCORDING
TO THE FOUR BHAVANA DHAMMAS OF THE ADMINISTRATORS OF
THE PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
PHRAPARIYATTIDHAMMA EDUCATIONAL SERVICE,
DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION AREA 7

พระมหาวัชร วัชรญาโณ (แสงน้อย)

Phramaha Vatchara Vajirano (Sangnoi)

พระครูสุจิตธรรมสุนทร

Phrakhu Suchitthamsunthorn

ประสงค์ หัสรินทร์

Prasong Hassarin

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: Kimcreem236@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขต 7 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักภavana 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขต 7 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักภavana 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมผสานวิธี ประกอบไปด้วย 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามจำนวน 177 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน

* Received 5 July 2022; Revised 7 August 2022; Accepted 29 August 2022

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษา พบว่าผู้บริหาร ครูผู้สอน เมื่อจำแนกตามสถานภาพ ส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์ 110 คน คิดเป็นร้อยละ 62.1 เป็นบรรพชิต 67 ร้อยละ 37.9 ระดับตำแหน่ง ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน 101 คน ร้อยละ 57.1 เป็นผู้บริหาร 76 คน ร้อยละ 42.9 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรี 129 คน ร้อยละ 72.9 และ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี 48 คน ร้อยละ 27.1 ระดับประสบการณ์ทำงานส่วนใหญ่ 11 – 20 ปี 72 คน ร้อยละ 40.7 รองลงมาคือ 1 – 10 ปี 71 คน ร้อยละ 40.1 มีประสบการณ์ทำงาน 21 ปีขึ้นไป 34 คน ร้อยละ 19.2 ตามลำดับ 2) การบริหารสถานศึกษา ตามหลักภาวนา 4 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านงานงบประมาณ และด้านงานบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3) แนวทางการการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 พบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระ สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ความเสมอภาค ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, หลักภาวนา 4, ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

This research article for: 1) to study the conditions of educational institution administration according to the Four Bhāvanā of the administrators of Phrapariyattidhamma Schools Department of General Education, Area 7; 2) to study the level of educational institution administration according to the Four Bhāvanā of the administrators of Phrapariyattidhamma Schools, Department of General Education, Area 7; 3) to propose guidelines for educational institution administration according to the Four Bhāvanā of the administrators of Phrapariyattidhamma Schools, Department of General Education, Area 7. This research was a mixed method consisting of 1) quantitative research. A questionnaire of 177 people was used. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation 2) qualitative research. Using an interview form, 5 people were used to analyze content data. The research results were as follows: 1) The results of a study on the condition of the school administration

It was found that administrators, teachers, when classified by status Most of the villagers were 110 people, representing 62.1%, were monks, 67, 37.9%, position level, most were teachers 101 people, 57.1%, 76 administrators, 42.9% educational level. Most of them were 129 people with bachelor's degrees, 72.9%, and 48 postgraduate students 27.1%. Most of them had 11-20 years of work experience, 72 people, 40.7%, followed by 1-10 years, 71 people, 40.1%. Work experience 21 years or more, 34 people, 19.2% respectively. 2) The administration of educational institutions according to the principle of prayer 4, when considering each aspect, found that academic work with the highest average, followed by budget and general administration have the lowest average. 3) The guidelines for the administration of educational institutions according to the principle of prayer 4 found that the learning process was organized by arranging the content in accordance with the interests of the learners. Executives are good role models for their subordinates. equality promote learning ethical.

Keywords: Administration, Bhavana 4, Administrators of Phrapariyattidhamma

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญในฐานะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข การศึกษาเป็นเทคนิคหรือเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม เจตคติ และวัฒนธรรมในสังคมทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับหมู่บ้านตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ และสังคมโลก อย่างไรก็ตาม การถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และค่านิยมตลอดจนวัฒนธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทุกอย่างด้านการศึกษาก็ได้ถูกดำเนินการโดยสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ด้วยแนวทางและยุทธวิธีที่แตกต่างกันหรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า บรรดากิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในองค์กรและช่วยให้การดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมเกิดจากการบริหารการศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ และเป็นศาสนศึกษา แผนกสามัญศึกษา โดยกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ ดำเนินการจัดการศึกษาแผนกสามัญศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณร ในพระพุทธศาสนา เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา และการสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาวิชาธรรมและวิชาสามัญ เป็นผลดีและเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกทั้งเป็นการจูงใจดึงดูดผู้เข้ามาบวช เพิ่มบุคลากรทางศาสนาให้มีความรู้ทุกแขนงมากขึ้น เป็นพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ที่มีการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งทางธรรมและสามัญสมบูรณ์มากขึ้น ไม่มีช่องว่างทางความรู้เป็นมาตรฐานสากลและให้การศึกษาที่เหมาะสมแก่ศาสนทายาทที่ดี ได้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม มีองค์ความรู้ที่หลากหลาย มีความรู้ก้าวหน้าทันกับการศึกษาทางโลก เป็นการยกระดับการศึกษาของชาติ และลดความซ้ำซ้อนของผู้เรียน

การบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำหลักภาวนา 4 (การเจริญ, การทำให้เป็นให้มีขึ้น, การฝึกอบรม, การพัฒนา : cultivation; training; development) ประกอบด้วย 1) กายภาวนา (การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ : physical development) 2) สีลภาวนา (การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน : moral development) 3) จิตภาวนา (การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น : cultivation of the heart; emotional development) และ 4) ปัญญาภาวนา (การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา : cultivation of wisdom; intellectual development)

สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ดูแลโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 47 โรงเรียน ประกอบด้วย 3 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดขอนแก่น จำนวน 26 โรงเรียน 2) จังหวัดเลย จำนวน 15 โรงเรียน และ 3) จังหวัด

หนองบัวลำภู จำนวน 6 โรงเรียน สถิติข้อมูลโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาครั้งที่ 2 ปีการศึกษา 2564 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 พ.ย. 2564) จากการสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษาหลายท่านในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 พบว่า สถานศึกษาขาดแคลนครูที่มีความรู้ความเข้าใจในบางกลุ่มสาระ ครูขาดการอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรและเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ ครูและบุคลากรได้รับค่าตอบแทนต่ำกว่าวุฒิการศึกษา มีสถานภาพไม่ชัดเจน ไม่มีความมั่นคงในวิชาชีพ ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ไม่มีการพิจารณาความดีความชอบเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี หลักสูตร สื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อผู้เรียน และระบบบริหารจัดการศึกษายังขาดคุณภาพ ทำให้ประสบปัญหาในกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มีประสิทธิภาพและไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยภาพรวมการเรียนการสอนจึงไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังของภาครัฐเท่าที่ควร (พระสายแวงคำ, 2547)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยผลการวิจัยที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการจัดการบริหารการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม และการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในด้านงานวิชาการ ด้านงานแผนและงบประมาณ ด้านงานบุคคล ด้านงานบริหารทั่วไป อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์โดยใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเพื่อปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานทั้ง 4 ด้านดังกล่าวแล้วข้างต้น ให้สามารถบูรณาการกับหลักพุทธบริหารการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7
2. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7

3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรมสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน โรงเรียน พระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 จำนวน 47 โรงเรียน จำนวน 320 รูป/คน แบ่งเป็น ผู้บริหาร จำนวน 127 รูป/คน และครูผู้สอน จำนวน 193 รูป/คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขต การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 จำนวน 47 โรงเรียน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาด โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มอย่าง ง่าย (Simple Random Sampling) ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 177 รูป/คน โดยแบ่งเป็น ผู้บริหาร จำนวน 76 รูป/คน และครูผู้สอน จำนวน 101 รูป/คน

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยกำหนดเลือกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติ สอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการทำวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 5 รูป โดยวิธีการสุ่มแบบ เจาะจง (Purposive) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ครั้งนี้ได้ กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รายละเอียดดังนี้

2.1 ติดต่อและขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถาม กับศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ถึงผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

2.2 นำแบบสอบถามจำนวน 177 ชุด พร้อมหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามไปติดต่อขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 เพื่อแจกแบบสอบถามกับประชากรที่เป็นเป้าหมาย

2.3 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 177 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

2.4 ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลไปบันทึกลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

3.2 วิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านงานวิชาการ 2) ด้านงานแผนและงบประมาณ 3) ด้านงานบุคคล และ 4) ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานบริหารทั่วไป โดยการคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับการใช้หลักหลักภาวะนา 4 ดังนี้

4.51-5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับมากที่สุด

3.51-4.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับมาก

2.51-3.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับปานกลาง

1.51-2.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับน้อย

1.00-1.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย

1.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
1.1 บรรพชิต	67	37.9
1.2 คฤหัสถ์	110	62.1
รวม	177	100.0
2. ตำแหน่ง		
2.1 ผู้บริหาร	76	42.9
2.2 ครูผู้สอน	101	57.1
รวม	177	100.0
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ปริญญาตรี	129	72.9
3.2 สูงกว่าปริญญาตรี	48	27.1
รวม	177	100.0
3. ระดับการศึกษา		
4.1 1 - 10 ปี	71	40.1
4.1 11 - 20 ปี	72	40.7
4.3 21 ปีขึ้นไป	34	19.2
รวม	177	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอน โรงเรียนปริยัติธรรม ที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามสถานภาพ ส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์ จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 62.1 และเป็นบรรพชิต จำนวน 67 รูป คิดเป็นร้อยละ 37.9เมื่อจำแนกตามระดับตำแหน่ง ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 101 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 และเป็นผู้บริหาร จำนวน 76 รูป คิดเป็นร้อยละ 42.9เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรี มีจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 72.9 และเป็นระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 27.1เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 11 – 20 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาคือมีประสบการณ์ทำงาน 1 – 10 ปี มีจำนวน

71 คน คิดเป็นร้อยละ 40.1 และมีประสบการณ์ทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักเขต การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 โดยภาพรวม

ที่	การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะนา 4	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	ด้านงานวิชาการ	3.90	0.53	มาก	1
2	ด้านงานแผนและงบประมาณ	3.84	0.54	มาก	2
3	ด้านงานบุคคล	3.77	0.61	มาก	3
4	ด้านงานบริหารทั่วไป	3.69	0.52	มาก	4
รวม		3.80	0.41	มาก	

จากตารางที่ 1 การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมาคือ ด้านงานแผนและงบประมาณ ($\bar{X} = 3.84$) ส่วนด้านงานบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.69$) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ดังนี้

การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะนา 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ให้ความเห็นว่า จำเป็นที่จะต้องนำหลักภาวะนา 4 การพัฒนากาย พัฒนาความประพฤติ พัฒนาความคิด พัฒนาปัญญา มาใช้เพื่อพัฒนา และขับเคลื่อนกระบวนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ ควรอย่างยิ่งที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะนำมาใช้เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี พร้อมทั้งเกิดการ

เรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานแผนและงบประมาณ และด้านบริหารงานทั่วไป

ด้านงานวิชาการ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรในเรื่องมีระเบียบวินัยภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน มีการกำหนดวิธีการ และผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการเรียนและการจัดทำโครงการหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ จัดครูเข้าสอนตามชั้นเรียนโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ และความเหมาะสม การเก็บรวบรวมหลักฐานการวัดผลประเมินผลของครูเป็นระบบที่ตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ ตามสาระการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการติดตามการปฏิบัติงานของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

ด้านงานแผนและงบประมาณ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ให้ความเห็นว่า การใช้เบิกจ่ายงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และคุ้มทุนกับผลผลิต ทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้เบิกจ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า มีการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การวางแผนติดตามและตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณถูกต้องตามวัตถุประสงค์และคุ้มทุนกับผลผลิต มีการปรับปรุงงบประมาณให้สอดคล้องในแต่ละแผนกและทุกสาระการเรียนรู้ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบใช้จ่ายงบประมาณถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริต ควรมีการส่งเสริมบุคลากรให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมาย ควรมีการจัดสรรงบประมาณได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้

ด้านงานบุคคล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ให้ความเห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยจิตสำนึก หุ่นเทเต็มกำลังความสามารถ มีการส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานโดยบริสุทธิ์ความยุติธรรม ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถพัฒนาองค์กร จัดอบรมให้ความรู้ คำปรึกษาและแนะนำที่เหมาะสมแก่ครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน มีการประสานงานที่ดีกับทุกฝ่ายในองค์กรและทุกภาคส่วนในการบริหาร ให้โอกาสและสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน ติดตามและประเมินผลศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของบุคลากร ผู้บริหารยึดหลักการปกครองที่เป็นธรรมเป็นกัลยาณมิตรและยุติธรรมต่อผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการทำงานเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ มีการนำระบบคุณธรรมมาใช้ในการคัดเลือกบุคลากร

ด้านงานบริหารทั่วไป พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ให้ความเห็นว่าปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยม ที่มุ่งปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานและทัศนคติของผู้บริหาร กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุง และ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีค่านิยมรักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และ ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบและประเพณีทางสังคม มีวัฒนธรรมและค่านิยมในการบริหารงานเป็นไปในแนวเดียวกัน โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และ ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบและประเพณีทางสังคม

อภิปรายผล

ได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ผลการวิจัย พบว่า ด้านงานวิชาการ การบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านงานแผนและงบประมาณ การบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณการตรวจสอบติดตาม การลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านงานบุคคล การบริหารงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลัง การประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านงานบริหารทั่วไป การบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนจัดระบบการบริหาร การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ โปรเกียรติ์ (2521) ได้ทำการศึกษา เรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามหลักภาวะนา 4 ของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรพบว่ามีโครงการฝึกอบรมหลายโครงการเพื่อสร้างและเปลี่ยนแปลงบุคลากรสนับสนุนด้านสนับสนุนวิชาการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับพฤติกรรมความรู้ทักษะทัศนคติและความสามารถในการสมรรถนะหลัก 5 ข้อ เพื่อความเป็นเลิศเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ 2. ผลการศึกษาก่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามหลักภาวะนา 4 สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า การนำหลักภาวะนา 4 พัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานหลัก 5 ด้าน

2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมาคือ ด้านงานแผนและงบประมาณ ($\bar{X} = 3.84$) ส่วนด้านงานบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.69$) ตามลำดับ พบว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธานี จันทิโก (กลมนอก) (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาตนเองตามหลักภาวะ 4 ของเยาวชนตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ในปี ผลการวิจัยพบว่า 1) เยาวชนตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ตนเองตามหลักภาวะ 4 ภาพรวม มีระดับการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับปานกลาง 2) เยาวชนตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง หลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาตนเองตามหลักภาวะ 4 ภาพรวม มีระดับการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับ มาก

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ด้านงานวิชาการตามหลักภาวะ 4 พบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรในเรื่องมีระเบียบวินัย ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน และมีการกำหนดวิธีการ และผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการเรียน ตามลำดับด้านงานแผนและงบประมาณตามหลักภาวะ 4 พบว่า มีการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ การใช้เบิกจ่ายงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่ากับผลผลิต และทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้เบิกจ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า ตามลำดับด้านงานบุคคลตามหลักภาวะ 4 พบว่า ให้โอกาสและสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน ให้ความสำคัญเท่าเทียมกันแก่บุคลากรทางการศึกษา และประสานงานที่ดีกับทุกฝ่ายในองค์กร และทุกภาคส่วนในการบริหาร ตามลำดับด้านงานบุคคลตามหลักภาวะ 4 พบว่า มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม และเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาดสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ โปรเทียรณ์ (2521) ได้ทำการศึกษา เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามหลักภาวะ 4 ของบุคลากร

สายสนับสนุนวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า สมรรถนะหลักตามเกณฑ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรเมื่อได้รับการพัฒนาโดยหลักภาวะ 4 ทำให้คุณลักษณะทั้งภายนอกและภายในเกิดความเหมาะสมถูกต้องเป็นไปได้ความเป็นประโยชน์ สมรรถนะการปฏิบัติงานดีขึ้นกว่าเดิม พฤติกรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและความเพียรในการช่วยเหลือผู้อื่นความฉลาดทางอารมณ์ พฤติกรรมมีความรอบคอบรอบน้อมถ่อมตนด้วยวาจาความอ่อนน้อมถ่อมตน จิตใจ อ่อนโยน มีด้วยความรอบคอบ บุคลิกภาพซื่อสัตย์ ซื่อตรงความสมดุลความมั่นคงความเพียรสติความมุ่งมั่นความจงรักภักดีจรรยาบรรณในการทำงานและอื่น ๆ อยู่ในระดับดีสูงสุด คือ การทำงานเป็นทีมคือมีลักษณะของความซื่อสัตย์มีความกระตือรือร้นเด่นชัด 2) มีความรู้และมีความคิดสร้างสรรค์ 3) บุคลากรที่มีความรับผิดชอบ 4) มีความสามารถในการทำงานอย่างเข้มแข็งประกอบด้วยปัญญา 5) มีแนวทางในการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานได้อย่างสมบูรณ์และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การมองเห็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงาน เกิดทัศนคติที่ชาญฉลาด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) ด้านงานวิชาการตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 พบว่า การบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านงานแผนและงบประมาณตามหลักภาวะ 4 การบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณการตรวจสอบติดตาม การลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านงานบุคคลตามหลักภาวะ 4 การบริหารงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลัง การประเมินผลการปฏิบัติงานด้านงานบริหารทั่วไป ตามหลักภาวะ 4 การบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนจัดระบบการบริหาร การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2) แนวทางการการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 พบว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรในเรื่องมีระเบียบวินัย ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน และมีการกำหนดวิธีการ มีการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณที่

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ และทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้เบิกจ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า ให้โอกาสและสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม และเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด มีความสะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ชุมชนหรือบุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น
- 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนไปศึกษาดูงาน แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาตนเอง ถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้ และขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการปฏิบัติงานโดยใช้หลักท้าวนา 4 เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยการศึกษาแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในแต่ละด้าน สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7
- 2) ควรศึกษาเชิงคุณภาพการบริหารงานโรงเรียนที่เหมาะสม ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7
- 3) ควรศึกษาการบริหารงานโรงเรียนเป็นรายด้านของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษา. (2557). คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร. (2548). การแสวงหาและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพกรณีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์.
- พระมหาสมบัติ ธนปญโญ. (2557). ยุทธศาสตร์เชิงพุทธสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. อโยธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- พรพรรณ โปรเกียรติ์ .(2561). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามหลักภาวะ 4 ของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธานี จันทิโก .(2560). การพัฒนาตนเองตามหลักภาวะ 4 ของเยาวชนตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.